

Ігор Дерев'яний

*старший науковий співробітник
Національного музею-меморіалу
жертв окупаційних режимів «Тюрма
на Лонцького»*

У дослідженні показано діяльність органів НКВД УРСР, спрямовану на ліквідацію КЕ ОУН у Львівській обл. На основі проаналізованих кримінальних справ з фондів ГДА СБ України та Архіву Управління СБ України у Львівській обл. періоду 1940—1941 рр. досліджено особливості слідчої та судової діяльності органів радянської влади, встановлено 105 із 107 осіб, арештованих у ході оперативних дій протягом серпня 1940 — січня 1941 рр., інкриміновані їм обвинувачення, процедуру винесення вироків та їх виконання.

Ключові слова: ОУН, НКВД УРСР, Процес 59-ти, Процес 39-ти, Західна Україна.

Derevyany Ihor

THE SECOND ELIMINATION OF THE OUN REGIONAL EXECUTIVE BOARD HELD BY THE NKVD OF THE UKRAINIAN SSR IN THE LVIV REGION IN 1940-1941

The research depicts activities of NKVD of the Ukrainian SSR held to eliminate local leaders of the OUN in Lviv oblast. Peculiarities of prosecution and court activities of the soviet power are investigated from the criminal cases that are kept in the Branch-Wide State Archives of the Security Service of Ukraine. Names of 105 out of 107 persons arrested in Aug. 1940 — Jan. 1941 are defined, as well as laid accusations, verdict procedure and sentence implementation.

Key-words: OUN, NKVD of the Ukrainian SSR, «the process of 59», «the process of 39», Western Ukraine.

ДРУГА ЛІКВІДАЦІЯ ОРГАНАМИ НКВД УРСР КРАЙОВОЇ ЕКЗЕКУТИВИ ОУН У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ В 1940–1941 РР.

Друга ліквідація Крайової екзекутиви ОУН органами НКВД в 1940–1941 рр. є яскравим прикладом перманентної боротьби карально-репресивної системи радянської влади в Західній Україні проти структур українського визвольного руху. Вона відображає специфіку методів ведення слідства в НКВД зокрема та систему судочинства в умовах радянської дійсності загалом. Наслідком ліквідації стали два показові судові процеси над членами ОУН в січні та травні 1941 р. (т. зв. «Процес 59-ти» та «Процес 39-ти») та поодинокі індивідуальні слідчі справи, що завершилися винесенням вироків позасудовими органами влади.

В історіографії ця проблематика побіжно прослідковується в загальному контексті політичних репресій органів НКВД проти ОУН та цивільного населення у 1939–1941 рр.¹ Окремі публікації лише частково висвітлюють деякі аспекти вказаної теми. Так, дослідниця Ірена Давид² розглядає на прикладі слідчих матеріалів «Процесу 59-ти» морально-психологічний аспект поведінки окремих його учасників під час слідства та судового засідання. А доктор історичних наук, професор Віктор Ідзьо³, посилаючись на дослідження Михайла Семиряги, твердить, що внаслідок операції НКВД було заарештовано «107 провідників ОУН різного рівня»⁴.

¹ Баран В. К., Токарський В. В. *Україна: західні землі: 1939–1941 рр.* — Львів: Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2009. — 448 с.; Ярош Б. *Сторінки політичної історії західно-українських земель (30–50-х рр. ХХ ст.): Монографія.* — Луцьк: Редакційно-видавничий відділ «Вежа» Волинського державного університету ім. Лесі Українки, 1999. — 184 с.; *Західна Україна під більшовиками IX. 1939 — VI. 1941 / За ред. Мілени Рудницької.* — Нью-Йорк: НТШ в Америці, 1958. — 494 с.;

² Давид І. Нескорені (учасники Процесу 59-и) // *Львівський історичний музей. Наукові записки.* Вип. 5. Ч. 2. — Львів, 1996. — С. 92–107.

³ Ідзьо В. *Репресивна система НКВС СРСР у протистоянні з ОУН та УПА у 1939–1944 роках за свідченнями спеціально таємних документів Головного архіву Російської федерації у Москві // Комуністичні репресії на Прикарпатті в 1939–1941 роках: Всеукраїнська наукова конференція / Упоряд. Романів О., Вітенко М. — Івано-Франківськ: Місто НВ, 2010. — С. 39–73.*

⁴ Там само. — С. 54.

Проте документи НКВД⁵ свідчать про 107 арештованих членів ОУН рядового та керівного складу.

Основною джерельною базою для пропонованої розвідки слугують кримінальні справи учасників ОУН: 10-томна справа 75170фп⁶, що відображає перший слідчий та судовий процес (вересень 1940 — січень 1941 рр.); справа П-8174⁷ (вересень 1940 — травень 1941 рр.); поодинокі процеси висвітлюють 5 кримінальних справ⁸ (документи, окрім справи 75170фп, вводяться у науковий обіг вперше). Проте ці матеріали містять неповну інформацію з досліджуваної проблеми. У матеріалах кримінальних справ частково вилучено або втрачено документи (так, зі справи 75170фп вилучено слідчі матеріали на 10 осіб, у решті справ значна частина слідчих матеріалів втрачена). Про масштаби діяльності НКВД свідчить Повідомлення наркома внутрішніх справ УРСР Івана Серова наркому внутрішніх справ СРСР Лаврентію Берії та начальнику відділу ГУДБ НКВД СРСР Петрові Федотову про ліквідацію організації ОУН у Західній Україні.

Проблемою джерельної бази вказаної теми є брак оперативних та агентурних матеріалів цього періоду. Побіжно такі дані вказуються у витягах агентурних донесень, що містяться у кримінальних справах⁹ та звітах органів НКГБ¹⁰. Частково доповню-

⁵ Повідомлення наркома внутрішніх справ УРСР І. Серова наркому внутрішніх справ СРСР Л. Берії та начальнику відділу ГУДБ НКВС СРСР П. Федотову про ліквідацію організації ОУН у Західній Україні [далі — Повідомлення І. Серова] // Радянські органи державної безпеки у 1939 — червні 1941 рр.: документи ГДА СБ України / Упоряд. В. Даниленко, С. Кокін. — К.: Києво-Могилянська академія, 2009. — С. 313—319.

⁶ Галузевий державний архів Служби безпеки України [далі — ГДА СБ України]. — Ф. 6. — Спр. 75170фп. — Т. 1—10.

⁷ Архів Управління Служби безпеки України у Львівській області. — Архів кримінальних справ (далі — Архів УСБ України у Львівській області. — Арх. крим. спр.). — Спр. № П-8174 з обвинувачення Могилянської-Трачук Євгенії Авксентіївни та інших. — Арк. 322.

⁸ Там само. — Арх. крим. спр. — Спр. № П-11282 з обвинувачення Литинської Євгенії Григоріївни. — Арк. 5 б/н.; Там само. — Спр. № П-8273 з обвинувачення Яреми Марії Іванівни. — Арк. 5 б/н.; Там само. — Спр. № П-8418 з обвинувачення Куньки Зиновії Василівни. — Арк. 9 б/н.; Там само. — Спр. № П-8164 з обвинувачення Шуст Ірини Михайлівни та інших. — Арк. 10.; Там само. — Спр. № П-11282 з обвинувачення Савчина Івана Софроновича. — Арк. 6 б/н.

⁹ Там само. — Арх. крим. спр. — Спр. № П-8285 стосовно Закішевського Петра Степановича. — Арк. 28.

¹⁰ Витяг із довідки 2-го Управління НКДБ УРСР щодо оперативної розробки митрополита УГКЦ Андрея Шептицького та його оточення від 18 жовтня 1944 року // Митрополит Андрей Шептицький у документах радянських органів державної безпеки (1939—1944 рр.). — К.: Українська Видавнича Спілка, 2005. — С. 345—360.

ють їх спогади Люби Комар¹¹, Олени Матли¹² та Богдана Казанівського¹³.

У 1939—1941 рр. на західноукраїнських землях політика радянської влади відзначалася швидкими темпами радянзації краю. Одну з керівних ролей у цьому процесі відведено карально-репресивним органам — НКВД та від 1940 р. — НКГБ, що від 1939 р. здійснювали арешти, засуди та депортації реальних та потенційних противників радянського режиму. У 1939 — першій половині 1940 рр. основною мішенню для НКВД були польські підпільні організації. Масові арешти польського населення та чекістсько-військові операції значно послабили польське підпілля: станом на середину 1940 р. на вказаних теренах діяв лише Союз збройної боротьби [далі — ЗВЗ, від пол. *Związek Walki Zbrojnej*].

Паралельно з боротьбою з польським підпіллям НКВД вела ліквідацію мережі ОУН (в грудні 1939 та березні 1940 рр. були проведені дві широкомасштабні операції). Наслідком останньої операції була ліквідація Крайової ексекутиви [далі — КЕ] ОУН у Західній Україні. Протягом березня — вересня 1940 р. зусиллями Револьюційного проводу ОУН у Кракові, що відрядив у Західну Україну Дмитра Мирона-‘Роберта’, ‘Попа’ та Льва Зацного-‘Трояна’, було відновлено структуру ОУН. Львівський крайовий провід очолив Іван Максимів. Послаблений польський антирадянський та український визвольний рухи тяжіли до співпраці, зокрема підготовки антирадянського повстання. Із агентурного донесення «Януса»¹⁴ та протоколу допиту Костянтина Вальчика¹⁵ відомо про спроби мітрополита Андрея Шептицького на зламі липня — серпня 1940 р. об’єднати сили ОУН та ЗВЗ для здійснення загального антирадянського повстання, яке планувалося на вересень 1940 р.

¹¹ Люба Комар. *Процес 59-ти*. — Б.м.в.: Сучасність, 1990. — 75 с.

¹² Олена Матла-Казанівська. *Із спогадів зв’язкової* // Макар В. *Бойові друзі. Спомини*. Т. 2. — Торонто: Видавнича Спілка «Гомін України» та Дослідний інститут «Студіюм», 1993. — С. 259—285.

¹³ Записав І. Дерев’яний 26.10.2010 у м. Львові від Казанівського Богдана, 1916 р.н. // Фонд Національного музею-меморіалу пам’яті жертв окупаційних режимів «Тюрма на Лонцького».

¹⁴ Архів УСБ України у Львівській області. — Арх. крим. спр. — Спр. № П-8285 стосовно Закишевського Петра Степановича. — Арк. 6.

¹⁵ Витяг із довідки 2-го Управління НКДБ УРСР щодо оперативної розробки мітрополита УГКЦ Андрея Шептицького та його оточення від 18 жовтня 1944 року... — С. 359.

Володіючи інформацією про підготовку антирадянського повстання, НКВД провело третю операцію з ліквідації ОУН, внаслідок чого протягом вересня 1940 — січня 1941 рр. у Львові було заарештовано 107¹⁶ осіб, причетних до діяльності ОУН. Слідство провадили паралельно, проте винесення та виконання вироків відбувалося у кілька етапів: 1-й — вересень 1940 — січень 1941 рр., що завершився показовим судовим процесом, т.зв. «Процес 59-ти»; 2-й — листопад 1940 — травень 1941 рр., що завершився судовим процесом в травні 1941 р., т.зв. «Процес 39-ти»; 3-й — поодинокі позасудові процеси протягом вересня 1940 — квітня 1941 рр., вирoki щодо яких приймалися позасудовими органами при НКВД («особым совещанием» — ОСО при НКВД УРСР та військовий трибунал військ НКВД УРСР).

Першим найбільшим судовим процесом був т.зв. «Процес 59-ти». Його учасники перебували під час слідства у в'язниці № 2 (на вул. Замарстинівській). Слідство тривало від вересня до грудня 1940 р. та було пов'язане із поступовими арештами оунівців. 13 грудня 1940 р. слідчі матеріали були передані до обласного суду м. Львова. На лаві підсудних опинилися:

1. Максимів Іван Андрійович, нар. 1913 р. у с. Дрогомишль Яворівського р-ну Львівської обл., освіта середня (2 класи комерційного училища), арештований 4 вересня 1940 р.¹⁷

2. Вовк Микола Андрійович, нар. 1911 р. у с. Ятвяги Крукеницького р-ну Дрогобицької обл., освіта вища (Львівський університет), арештований 11 вересня 1940 р.¹⁸

3. Матвійчук Микола Михайлович, нар. 1909 р. у с. Глушин Пониківського р-ну Львівської обл., освіта вища (Львівський політехнічний університет), арештований 11 вересня 1940 р.¹⁹

4. Думанський Михайло Іванович, нар. 1915 р. у с. Товців Винниківського р-ну Львівської обл., освіта середня, арештований 13 вересня 1940 р.²⁰

5. Березовський Кость-Арпад Амброзійович, нар. 1914 р. у м. Львові, освіта середня (на момент арешту навчався на 1 курсі

¹⁶ Повідомлення наркома внутрішніх справ УРСР І. Серова... — С. 315.

¹⁷ ГДА СБ України. — Ф. 6. — Спр. 75170фп. — Т. 1. — Арк. 5, 6.

¹⁸ Там само. — Арк. 159 зв, 254, 255.

¹⁹ Там само. — Арк. 286, 287, 291 зв.

²⁰ Там само. — Арк. 1, 4 зв.

історичного факультету Львівського університету), арештований 24 липня 1940 р.²¹.

6. Сороківський Семен Григорович, нар. 1912 р. у с. Гайковиці Друдковського р-ну Дрогобицької обл., освіта середня (студент медичного інституту), арештований 6 вересня 1940 р.²².

7. Єднорог Богдан-Лев Савич, нар. 1919 р. у м. Львові, освіта вища (студент 4-го курсу Львівського університету), арештований 6 вересня 1940 р.²³.

8. Костишин Юрій Васильович, нар. 1919 р. у с. Задеревач Стрийського р-ну Дрогобицької обл., освіта середня, арештований 6 вересня 1940 р.²⁴.

9. Коцюба Тарас Теодорович, нар. 1918 р. у м. Дрогобичі, освіта середня (студент Львівського політехнічного університету), арештований 3 вересня 1940 р.²⁵.

10. Куницький Богдан Миколайович, нар. 1922 р. у м. Ярославі Дрогобицької обл., освіта середня, арештований 13 вересня 1940 р.²⁶.

11. Левицький Олег Васильович, нар. 1921 р. у м. Бережани Тарнопільської обл., освіта середня (студент 2-го курсу Львівського університету), арештований 6 вересня 1940 р.²⁷.

12. Нирка Станіслав Михайлович, нар. 1910 р. у м. Львові, освіта середня (студент педагогічного інституту у Львові), арештований 10 вересня 1940 р.²⁸.

13. Тисляк Степан Михайлович, нар. 1918 р. у с. Мшани Янівського р-ну Львівської обл., освіта середня, арештований 23 вересня 1940 р.²⁹.

14. Слюзар Дмитро Йосипович, нар. 1919 р. у с. Бортники Ходорівського р-ну Дрогобицької обл., освіта середня (студент 2-го курсу юридичного факультету Львівського університету), арештований 6 вересня 1940 р.³⁰.

²¹ ГДА СБ України. — Ф. 6. — Спр. 75170фп. — Т. 2. — Арк. 60, 61, 65 зв.

²² Там само. — Арк. 124, 125, 128.

²³ Там само. — Т. 6. — Арк. 82, 87 зв, 89.

²⁴ Там само. — Т. 2. — Арк. 179, 200.

²⁵ Там само. — Арк. 229, 230.

²⁶ Там само. — Т. 3. — Арк. 1.

²⁷ Там само. — Арк. 40, 45, 47, 47 зв.

²⁸ Там само. — Арк. 74, 82.

²⁹ Там само. — Арк. 109, 116, 116 зв.

³⁰ Там само. — Арк. 153, 157.

15. Волошина Олена Василівна, нар. 1898 р. у с. Цеперів Новояричівського р-ну Львівської обл., освіта початкова, арештована 13 вересня 1940 р.³¹.

16. Ковалик Володимир Тимофіївна, нар. 1915 р. у с. Скнилів Краснянського р-ну Львівської обл., освіта середня, арештована 7 вересня 1940 р.³².

17. Грицай Марта Теодорівна, нар. 1920 р. у м. Львові, освіта середня (студентка Львівського університету), арештована 6 вересня 1940 р.³³.

18. Коверко Дарія Максимівна, нар. 1922 р. у с. Бродки Ширецького р-ну Львівської обл., освіта середня (студентка Львівського медичного інституту), арештована 6 вересня 1940 р.³⁴.

19. Пик Ірина Олександрівна, нар. 1918 р. у м. Мизизракс (США), освіта вища (навчалася на 4-му курсі філологічного факультету Львівського університету), арештована 5 листопада 1940 р.³⁵.

20. Наконечна Марія Іванівна, нар. 1924 р. у м. Львові, освіта початкова (учениця 9-го класу середньої школи), арештована 7 вересня 1940 р.³⁶.

21. Винників Наталія Сидорівна, нар. 1920 р. у м. Львові, освіта початкова (учениця 9-го класу середньої школи), арештована 7 вересня 1940 р.³⁷.

Кость-Арпад Березовський. Львів, 1936 р.

³¹ ГДА СБ України. — Ф. 6. — Спр. 75170фп. — Т. 3. — Арк. 170, 177 зв.

³² Там само. — Арк. 185, 189 зв.

³³ Там само. — Т. 4. — Арк. 1, 5 зв.

³⁴ Там само. — Арк. 51, 52, 55.

³⁵ Там само. — Арк. 37, 38, 42 зв.

³⁶ Там само. — Арк. 82, 87 зв.

³⁷ Там само. — Арк. 104, 109 зв.

*Кость-Арпад Березовський. Львів,
1939 р.*

22. Пакуляк Михайло Іванович, нар. 1913 р. у с. Іванків Скалаподільського р-ну Тарнопільської обл., освіта вища (юрист), арештований 10 жовтня 1940 р.³⁸.

23. Горбаль Роман Томович, нар. 1919 р. у м. Львові, освіта середня, арештований 7 вересня 1940 р.³⁹.

24. Дяків Роман Григорович, нар. 1904 р. у с. Жеребки Скалатського р-ну Тарнопільської обл., освіта середня, дата арешту не вказана⁴⁰.

25. Гончарук Богдан Семенович, нар. 1912 р. у м. Львів, освіта середня (студент Львівського політехнічного інституту), дата арешту не вказана.

26. Берест Роман-Мар'ян Петрович, нар. 1897 р. у м. Львів, освіта вища, дата арешту не вказана.

27. Гошко Микола Михайлович, нар. 1890 р. у с. Стариця Яворівського р-ну Львівської обл., освіта середня, дата арешту не вказана.

28. Матвійчук Андрій Михайлович, нар. 1913 р. у с. Глушиця Бродівського р-ну Львівської обл., дата арешту не вказана.

29. Думанський Петро Іванович, нар. 1913 р. у с. Товців Винниківського р-ну Львівської обл., дата арешту не вказана.

30. Думанський Степан Іванович, нар. 1918 р. у с. Товців Винниківського р-ну Львівської обл., освіта середня (студент Львівського медичного інституту), дата арешту не вказана.

³⁸ ГДА СБ України. — Ф. 6. — Спр. 75170фп. — Т. 4. — Арк. 131, 136 зв.

³⁹ Там само. — Арк. 156, 157.

⁴⁰ Там само. — Т. 8. — Арк. 309.

31. Малащук Людвиг Іванівна, нар. 1915 р. у с. Товщів Винниківського р-ну Львівської обл., освіта середня (студентка Львівського університету), дата арешту не вказана⁴¹.

32. Клак Петро Васильович, нар. 1911 р. у с. Борятин Мостиського р-ну Львівської обл., дата арешту не вказана.

33. Клак Софія Степанівна, нар. 1917 р. у с. Тулиголове Львівської обл., дата арешту не вказана⁴².

34. Крупа [у документах — «Круп» — І.Д.] Теодозій Володимирович, нар. 1918 р. в с. Залужжя Любачівського р-ну Львівської обл., освіта середня (студент Львівського медичного інституту), арештований 6 вересня 1940 р.⁴³

35. Грицяляк Богдан Миколайович, нар. 1923 р. у м. Перемишлі Дрогобицької обл., освіта середня (учень 10-го класу середньої школи), арештований 3 жовтня 1940 р.⁴⁴.

36. Пецух Михайло Іванович, нар. 1920 р. у м. Львові, освіта середня (учень 10-го класу середньої школи), арештований 9 липня 1940 р.⁴⁵.

37. Онуферко Степан Антонович, нар. 1923 р. у с. Козівка Великоборківського або Козівського р-ну Тарнопільської обл., освіта середня (учень 10-го класу середньої школи), арештований 6 вересня 1940 р.⁴⁶.

38. Булка Орест Іванович, нар. 1922 р., освіта середня (студент Львівського медичного інституту), арештований 6 вересня 1940 р.⁴⁷.

39. Гаврилишин Мирослав Дмитрович, нар. 1923 р., освіта середня, арештований 23 вересня 1940 р.⁴⁸.

40. Старка Богдан Микитович, нар. 1922 р. у м. Львові, освіта середня (студент Львівського медичного інституту), арештований 6 вересня 1940 р.⁴⁹.

⁴¹ ГДА СБ України. — Ф. 6. — Спр. 75170фп. — Т. 8. — Арк. 310.

⁴² Там само. — Арк. 311.

⁴³ Там само. — Т. 6. — Арк. 1, 2, 16.

⁴⁴ Там само. — Арк. 60, 61.

⁴⁵ Там само. — Арк. 146, 156.

⁴⁶ Там само. — Арк. 180, 185 зв.

⁴⁷ Там само. — Арк. 199, 200.

⁴⁸ Там само. — Арк. 226.

⁴⁹ Там само. — Арк. 244, 252.

Микола Вовк. Кінець 1930-х рр.

41. Чарковський Михайло Теодорович, нар. 1924 р. у с. Замостя Глинянського р-ну Львівської обл., освіта початкова (учень 9-го класу середньої школи), арештований 20 вересня 1940 р.⁵⁰.

42. Комар Володимир Степанович, нар. 1917 р. у с. Лисятичі Стрийського р-ну Дрогобицької обл., освіта середня (студент філологічного факультету Львівського політехнічного університету), арештований 12 вересня 1940 р.⁵¹.

43. Комар Любов Степанівна, нар. 1919 р. у с. Жирівка Сокольницького р-ну Львівського р-ну, освіта середня (студентка германістики Львівського університету), арештована 11⁵² або 12 вересня 1940 р.⁵³.

44. Зубач Ірина Антонівна, нар. 1923 р. у м. Львові, освіта початкова (учениця 8-го класу середньої школи), арештована 7 вересня 1940 р.⁵⁴.

45. Жидик Григорій Стефанович, нар. 1912 р. у с. Яструбків Щирецького р-ну Львівської обл., освіта початкова, арештований 11 вересня 1940 р.⁵⁵.

46. Столяр Олена Теодорівна, нар. 1916 р. у м. Тарнополі, освіта середня, арештована 9 вересня 1940 р.⁵⁶.

⁵⁰ ГДА СБ України. — Ф. 6. — Спр. 75170фп. — Т. 6. — Арк. 274.

⁵¹ Там само. — Т. 7. — Арк. 168, 175, 205.

⁵² Комар Л. Процес 59-и ... — С. 16.

⁵³ ГДА СБ України. — Ф. 6. — Спр. 75170фп. — Т. 7. — Арк. 149, 153, 153 зв; Комар Л. Процес 59-и... — С. 7.

⁵⁴ ГДА СБ України. — Ф. 6. — Спр. 75170фп. — Т. 7. — Арк. 1, 6 зв.

⁵⁵ Там само. — Арк. 19, 23 зв.

⁵⁶ Там само. — Арк. 57, 61 зв.

47. Ставарська Галина Петрівна, нар. 1920 р. у с. Старі Збоїська Львівського р-ну Львівської обл., освіта початкова, арештована 9 вересня 1940 р.⁵⁷.

48. Кохман Ганна Йосипівна, нар. 1922 р. у с. Хоросниця Перемишлянського р-ну Дрогобицької обл., освіта початкова, арештована 7 вересня 1940 р.⁵⁸.

49. Данилевич Михайло Васильович, нар. 1910 р. у с. Залужжя Збаразького р-ну Тернопільської обл., освіта початкова, арештований 11 вересня 1940 р.⁵⁹.

50. Клячківський Дмитро Семенович, нар. 1911 р. у м. Збараж Тернопільської обл., освіта середня, арештований 18 вересня 1940 р.⁶⁰.

51. Матла Олена Антонівна, нар. 1917 р. у с. Містки Пониквицького р-ну Львівської обл., освіта середня, арештована 3⁶¹ або 7 вересня 1940 р.⁶².

52. Притуляк Стефанія Василівна, нар. 1915 р. у с. Конюхів Стрийського р-ну Дрогобицької обл., освіта початкова, арештована 7 вересня 1940 р.⁶³.

53. Безпалько Ірина Володимирівна, нар. 1921 р. у с. Ворзель Київської губернії, освіта середня (студентка Львівського медичного інституту), арештована 6 вересня 1940 р.⁶⁴.

54. Боднар Ганна Андріївна, нар. 1920 р. у м. Львові, освіта середня (студентка 2-го курсу фізико-математичного факультету Львівського педагогічного інституту), арештована 23 вересня 1940 р.⁶⁵.

55. Попадин Ольга Петрівна, нар. 1923 р. у м. Львові, освіта початкова (учениця 9-го класу середньої школи), арештована 19 вересня 1940 р.⁶⁶.

⁵⁷ ГДА СБ України. — Ф. 6. — Спр. 75170фп. — Т. 7. — Арк. 97, 101 зв.

⁵⁸ Там само. — Арк. 126, 131 зв.

⁵⁹ Там само. — Т. 8. — Арк. 48, 55 зв, 70.

⁶⁰ Там само. — Т. 8. — Арк. 108, 112 зв.

⁶¹ Матла-Казанівська О. — *Із спогадів...* — С. 269.

⁶² ГДА СБ України. — Ф. 6. — Спр. 75170фп. — Т. 7. — Арк. 206, 211.

⁶³ Там само. — Т. 8. — Арк. 1, 2 зв.

⁶⁴ Там само. — Арк. 25, 30, 30 зв, 33.

⁶⁵ Там само. — Арк. 133, 137, 137 зв.

⁶⁶ Там само. — Арк. 151, 155, 155 зв.

Микола Вовк. 1940 р.

рецького р-ну Львівської обл., освіта середня (студент 1-го курсу фізико-математичного факультету Львівського педагогічного інституту), арештований 23 жовтня 1940 р.⁶⁷.

58 особам інкримінували злочини за статтею 54^I КК УРСР, пунктами 2^{II} та 11^{III}. 59-му, П. Шенгері, — за статтями 19^{IV}, 54 (п.п. 2 та 11), 20^V, 206^{VI}, 71 КК УРСР.

Згідно зі слідчими документами, злочини підсудних полягали у такій діяльності.

В березні 1940 р. на посаду керівника організаційної референтури КЕ призначено І. Максиміва, К.-А. Березовського — рефе-

56. Світлик Лідія-Оксана Юліанівна, нар. 1924 р. у м. Львові, освіта початкова (учениця 9-го класу середньої школи), арештована 7 вересня 1940 р.⁶⁷.

57. Шухевич Наталія Йосипівна, нар. 1922 р. у м. Радехів Львівської обл., освіта середня (студентка 1-го курсу Львівського медичного інституту), арештована 9 вересня 1940 р.⁶⁸.

58. Матківська Марія-Ангеліна Петрівна, нар. 1921 р. у с. Росоховатець Золотниківського або Підволочиського р-ну Тарнопільської обл., освіта середня, арештована 11 вересня 1940 р.⁶⁹.

59. Шенгера Петро Іванович, нар. 1920 р. у с. Соколівка Пониковицького або Щи-

⁶⁷ ГДА СБ України. — Ф. 6. — Спр. 75170фп. — Т. 7. — Арк. 37, 42 зв, 47.

⁶⁸ Там само. — Т. 8. — Арк. 168, 172 зв.

⁶⁹ Там само. — Арк. 191, 195 зв.

⁷⁰ Там само. — Арк. 207, 211 зв

¹ 54-та стаття карного кодексу УРСР (відповідає статті 58 КК РСФСР) — стаття першого розділу особливої частини КК УРСР — Контрреволюційні злочини, що визначала злочином антидержавну діяльність. Складалася з 14 пунктів.

рентом пропаганди КЕ, М. Матвійчука — референтом розвідки, В. Ковалик — керівником жіночої сітки ОУН, також вона організувала пошук конспіративних квартир для перебування кур'єрів від закордонного центру ОУН та для таємних зустрічей членів КЕ.

І. Максимів організував розширення мережі ОУН: Н. Шухевич проводила агітацію серед жінок, К. Березовський та С. Сороківський — серед студентів, В. Ковалик та М. Пакуляк — на підприємствах, фабриках та заводах⁷².

Таким чином, на 1 вересня 1940 р. кількість членів ОУН у Західній Україні, що підпорядковувалися Львівській КЕ, склада-

¹¹ Пункт 2 статті 54 КК УРСР: «За збройне повстання або вторгнення з контрреволюційною метою на радянську територію озброєних банд, захоплення влади в центрі або на місцях з цієї самою метою і, зокрема, щоб силоміць відірвати від Союзу РСР і окремої союзної республіки будь-яку частину її території або розірвати укладені Союзом РСР з іноземними державами договори...» // Кримінальний кодекс УРСР [далі — КК УРСР]. Офіційний текст з змінами і доповненнями на 1 лютого 1940 р. — Київ: Юридичне видавництво Народного Комісаріату Юстиції Союзу РСР, 1940 р. — С. 27—28.

¹¹¹ Пункт 11 статті 54 КК УРСР: «За всяку організаційну діяльність, спрямовану на підготування або вчинення передбачених у цьому розділі злочинів [контрреволюційні злочини — дія, спрямована на повалення, підлив або послаблення радянської влади. — І. Д.], а також за участь в організації, утворенні для підготування або вчинення одного з злочинів, передбачених у цьому розділі...» // КК УРСР. — С. 32.

¹⁴ Стаття 19 КК УРСР: «Заходи соціальної оборони застосовуються до всіх співучасників злочину (підмовників, виконавців, підсобників) залежно від ступеня їх участі в даному злочині і від ступеня їх соціальної небезпеки. За переховування злочинця або слідів злочину, коли це не допомагає виконанню злочину, застосовуються заходи соціальної оборони тільки у випадках, спеціально зазначених у цьому Кодексі». // КК УРСР. — С. 9.

¹⁶ Стаття 20 КК УРСР: «Підмовниками вважаються особи, які схилили до скоєння злочину.

Виконавцями вважаються особи, які брали безпосередню участь у виконанні злочину, в чому вона б не полягала.

Підсобниками вважаються люди, які допомагали вчинити злочин порадами, вказівками, усуненням перешкод та іншими способами, а також переховували злочинця або сліди злочину.

За недонесення про вчинений або підготовлюваний злочин застосовуються заходи соціальної оборони тільки у випадках, спеціально зазначених у цьому Кодексі». // КК УРСР. — С. 9—10.

¹⁷¹ Стаття 206 IX розділу КК УРСР «Військові злочини»: «Військовими злочинами визнаються спрямовані проти встановленого порядку несення військової служби злочини, вчинені військовослужбовцями і військовозобов'язаними запасу Робітническо-Селянської Червоної Армії під час перебування в лавах Робітническо-Селянської Червоної Армії». // КК УРСР. — С. 107.

⁷¹ ГДА СБ України. — Ф. 6. — Спр. 75170фп. — Т. 8. — Арк. 285—286.

⁷² Там само. — Арк. 287.

Дмитро Клячківський.
Фото 1930-х рр.

ла 5500 осіб^{VII}. Це дозволило розпочати підготовку антирадянського повстання, яке планувалося на вересень 1940 р. Для цього було розроблено «Мобілізаційний план», що був розісланий у всі області Західної України у серпні 1940 р. Попередньо зроблено облік військових-українців РККА^{VIII}. Розвідка ОУН (керівник — М. Матвійчук) проводила збір матеріалів про розташування та плани військових частин РККА. Також створювали «чорні списки» працівників партійних структур, офіцерів РККА, співробітників НКВД, осіб, що прибули зі Сходу України. Було проведено заходи для створення т. зв. «Сеньйорату» — авторитетних осіб, що повинні стати «кістя-

ком» державного апарату новоствореної держави внаслідок повстання. Ця робота у Львові була доручена М. Пакулякові.

Проводилася військова підготовка кадрів ОУН у лісах, використовували при цьому польську зброю, яку збирали у спеціальних схрони. На гроші, що надсилалися з-за кордону, купувалася військова література, устами, інструкції, топографічні карти⁷³.

^{VII} Показовий суд 15—18 січня 1941 р. мав на меті дискредитації ОУН та створення позитивної думки про радянську владу та НКВД. На ньому було засуджено кілька керівних членів ОУН, проте більшість — учні шкіл та училищ, що нещодавно стали членами Юнацтва ОУН. Це свідчить про перебільшення успіхів та масштабності операції НКВД з ліквідації ОУН і наводить на думку про свідоме завищення кількості членів ОУН з пропагандивною метою.

^{VIII} РККА (від рос. Рабоче-Крестьянская Красная Армия). Офіційна назва збройних сил СРСР протягом 1918—1946 р. З 1946 — Радянська Армія (всі роди військ, крім воєнно-морських сил).

⁷³ ГДА СБ України. — Ф. 6. — Спр. 75170фп. — Т. 8. — Арк. 288.

К.-А. Березовський, С. Сороківський та Б.-Л. Єднорог здійснили заходи зі створення ланок ОУН у східних регіонах УРСР⁷⁴.

Індивідуальний зміст обвинувачень підсудних був таким:

І. Максимів був від 1930 р. членом ОУН. В листопаді 1939 р. перейшов радянсько-німецький кордон та опинився у Німеччині, а в січні 1940 р. повернувся в Україну. У лютому 1940 р. організував у Коломиї 6-денні курси для ОУН та створив молодіжну мережу. Зберігав кошти ОУН. Часто виїжджав до Станіславова з інспекційними перевірками⁷⁵.

М. Вовк — від травня 1940 член ОУН, завербований К.-А. Березовським. Псевдо — ‘Андрій’, керівник Львівської округи ОУН (Куликівський, Яворівський, Винниківський, Городецький, Щирецький, Бібрецький, Рудський райони). Від 1 вересня 1940 р. член КЕ як керівник референтури пропаганди⁷⁶.

М. Матвійчук — керівник референтури розвідки ОУН від 1 вересня 1940 р. Брав участь у підготовці антирадянського повстання⁷⁷.

М. Думанський — заступник керівника референтури розвідки ОУН. При арешті у нього вилучено гранату, револьвер та антирадянську листівку⁷⁸.

К.-А. Березовський — член ОУН з 1934 р. Псевда — ‘Карпо’ та ‘Кречет’. Керівник референтури пропаганди. Завербував М. Вовка та С. Сороківського⁷⁹.

С. Сороківський — працівник референтури пропаганди ОУН⁸⁰.

Б.-Л. Єднорог — член ОУН з 1939 р. Завербований Голімбійовським. Очолив ОУН у Львівському університеті, а потім у всіх вищих навчальних закладах Львова, працівник референтури пропаганди. Агітував студентів з Харкова та Одеси вступати в ОУН та створювати ланки ОУН на сході України⁸¹.

Ю. Костишин — член ОУН з 1935 р. Псевда — ‘Лис’ та ‘Вовк’. До 1939 р. керівник Юнацтва ОУН у Дрогобицькій окрузі. З 1939 пере-

⁷⁴ ГДА СБ України. — Ф. 6. — Спр. 75170фп. — Т. 8. — Арк. 290.

⁷⁵ Там само.

⁷⁶ Там само.

⁷⁷ Там само.

⁷⁸ Там само. — Арк. 292.

⁷⁹ Там само.

⁸⁰ Там само. — Арк. 293.

⁸¹ Там само.

Олена Матла. Львів, 1941 р.

їхав до Львова. Заступник керівника організаційної референтури, керував Винниківським, Яворівським та Куликівським районними проводами ОУН. Зберігав 45 топографічних карт та військову літературу. Від 1940 р. проживав під ім'ям Марків Юрій Михайлович⁸².

Т. Коцюба — член ОУН від 1937 р., псевдо — 'Верба'. До 1939 р. був керівником Юнацтва ОУН у гімназії м. Дрогобича. У Львові проживав з 1940 р. та керував Юнацтвом ОУН, займався залученням учнів шкіл до лав ОУН⁸³.

Б. Куницький — член ОУН від 1938 р. Від 1939 р. був керівником Юнацтва ОУН в одній з львівських шкіл. Кур'єр між КЕ та Центром ОУН у Кракові⁸⁴.

С. Нирка — керівник Юнацтва ОУН в одній з львівських шкіл. Проводив облік працівників НКВД, зберігав антирадянську літературу та зброю. Брав участь у переховуванні радіостанції ОУН,

⁸² ГДА СБ України. — Ф. 6. — Спр. 75170фп. — Т. 8. — Арк. 293—294.

⁸³ Там само. — Арк. 294.

⁸⁴ Там само.

переданої з-за кордону. При арешті намагався застрелитися з допомогою пістолета системи Браунінг, що був вилучений та доданий до речових доказів проти нього⁸⁵.

О. Левицький — псевдо 'Смерека', від лютого 1940 р. був керівником Юнацтва ОУН у двох середніх школах Львова. Проводив збір інформації про місця проживання співробітників НКВД та партійних структур, адрес та планів військових частин⁸⁶.

С. Тисляк — член ОУН з 1937 р., псевдо 'Степ'. До 1939 р. керував міським окружним проводом ОУН. Зберігав вогнепальну зброю (револьвер системи Наган, польську гвинтівку та 29 набоїв, пачку пороху) та антирадянську літературу. З метою конспірації та одержання корисної інформації для ОУН вступив до ВЛКСМ⁸⁷.

Д. Слюзар — член ОУН з 1940 р., залучений С. Сороківським. Залучав до ОУН студентів Львівського університету⁸⁸.

О. Волошина — зберігала грошовий фонд ОУН в сумі 8000 рублів (радянськими та іноземними знаками)⁸⁹.

В. Ковалик — член ОУН від 1934 р., керувала жіночою мережею організації та займалася пошуком конспіративних квартир для потреб ОУН⁹⁰.

Олена Матла. Львів, 1942 р.

⁸⁵ ГДА СБ України. — Ф. 6. — Спр. 75170фп. — Т. 8. — Арк. 294.

⁸⁶ Там само.

⁸⁷ Там само. — Арк. 295.

⁸⁸ Там само.

⁸⁹ Там само.

⁹⁰ Там само.

Наталія Шухевич

М. Грицай — залучена до ОУН в 1936 р. Іриною Козак. Від 1939 керувала Юнацтвом ОУН в одній з середніх шкіл Львова. Від 1940 р. — заступниця керівника кур'єрської референтури Любові Шевчик. Віддала шифрувальною роботою, обліком членів ОУН, зброї, зв'язкових на території Західної України. Під час арешту у неї були вилучені всі вищевказані матеріали та додані до справи⁹¹.

Д. Коверко — член ОУН від 1938 р., залучена Дарією Сидір. Від 1939 р. — інструктор ОУН в одній з середніх шкіл Львова, кур'єр КЕ до Тарнопільського обласного проводу⁹².

І. Пик — член ОУН від 1936 р. Від 1939 р. утримувала конспіративну квартиру для потреб ОУН⁹³.

М. Наконечна — член ОУН від січня 1940 р., залучена до роботи ОУН Ганною Кінкою-‘Вірою’. Зберігала антирадянську літературу, листівки та шифри⁹⁴.

Н. Винників — член ОУН від 1939 р., залучена до організації Іриною Козак. Від 1939 р. керівниця осередку Юнацтва ОУН в одній з середніх шкіл Львова, що налічував 15 членів. Зберігала антирадянську літературу⁹⁵.

М. Пакуляк — член ОУН від 1937 р. Керівник міського проводу ОУН у Львові, відповідальний за створення т.зв. «Сеньйорату». В 1939 р. двічі переходив радянсько-німецький кордон⁹⁶.

⁹¹ ГДА СБ України. — Ф. 6. — Спр. 75170фп. — Т. 8. — Арк. 295—296.

⁹² Там само. — Арк. 296.

⁹³ Там само.

⁹⁴ Там само.

⁹⁵ Там само. — Арк. 296—297.

⁹⁶ Там само. — Арк. 297.

Р. Горбаль — заступник керівника Львівського міського проводу ОУН. У власній квартирі приймав керівника Тернопільського обласного проводу ОУН Костянтина¹ Вальчика-‘Сума’⁹⁷.

Р. Дяків — завідував складом зброї у саду собору св. Юра. Арсенал налічував 9 ручних кулеметів, 11 гвинтівок, більше 1000 бойових набоїв. Переховував у власній квартирі Л. Зацного. В липні 1940 р. відвідав м. Чернівці (щойно окуповані РККА) для створення ланки ОУН⁹⁸.

Б. Гончарук — в липні 1940 р. був кур’єром ОУН на Буковину для встановлення контактів з місцевим осередком організації (керівник ‘Славко’)⁹⁹.

Р.-М. Берест — працівник референтури розвідки ОУН. Проводив збір матеріалів з розташування аеродромів, військових частин та підрозділів РККА, організовував перетинання кур’єрами ОУН радянсько-німецького кордону. При арешті у нього вилучено пістолет системи Дрейса з набоями та антирадянську літературу¹⁰⁰.

М. Гошко — член ОУН, арештований у Перемишлі. Після загибелі 3 вересня 1940 р. його сина Володимира, керівника референтури розвідки ОУН у Бродах, переїхав з Бродів до Львова. Переховувався у свого брата. За дорученням М. Матвійчука повинен був перетнути радянсько-німецький кордон. Заарештований під час переходу кордону¹⁰¹.

А. Матвійчук — керівник референтури розвідки ОУН. Залучив до діяльності ОУН Р.-М. Береста¹⁰².

С. Думанський — працівник референтури розвідки, заступник М. Думанського — керівника референтури розвідки ОУН, свого брата¹⁰³.

П. Думанський — брат М. Думанського. Зв’язковий КЕ та Центру ОУН у Кракові. Заарештований на конспіративній квартирі. При затриманні спробував втекти¹⁰⁴.

¹ У документі помилково вказане ім’я «Олег».

⁹⁷ ГДА СБ України. — Ф. 6. — Спр. 75170фп. — Т. 8. — Арк. 297.

⁹⁸ Там само.

⁹⁹ Там само.

¹⁰⁰ Там само. — Арк. 298.

¹⁰¹ Там само.

¹⁰² Там само.

¹⁰³ Там само.

¹⁰⁴ Там само.

Олена Столяр

Л. Малащук — член ОУН, залучена до ОУН М. Думанським. Утримувала конспіративну квартиру, де зустрічалися члени КЕ з кур'єрами від Центру ОУН у Кракові¹⁰⁵.

П. Клак — член ОУН, залучений до роботи ОУН М. Думанським. Працівник референтури розвідки ОУН. Проводив збір відомостей про РККА¹⁰⁶.

С. Клак — член ОУН, працівниця референтури розвідки ОУН. Проводила збір відомостей про РККА¹⁰⁷.

Т. Крупа — член ОУН під псевдом 'Харон'. Кур'єр КЕ до Дрогобицького та Перемиського обласних проводів. Вів залучення до ОУН нових членів. Володів інформацією про радіостанцію у Перемишлі та перевіряв її дієздатність. Проводив

пошук шляхів переходу радянсько-німецького кордону¹⁰⁸.

Б. Грицяляк — член ОУН, для потреб якої сконструював радіостанцію¹⁰⁹.

М. Пецух — член Юнацтва ОУН від січня 1940 р. Керував ланкою Юнацтва в одній з середніх шкіл Львова¹¹⁰.

С. Онуферко — член Юнацтва ОУН від березня 1940 р. Керівник ланки в одній з середніх шкіл Львова. Залучав до ОУН нових членів¹¹¹.

О. Булка — від листопада 1939 р. член Юнацтва ОУН¹¹².

¹⁰⁵ ГДА СБ України. — Ф. 6. — Спр. 75170фп. — Т. 8. — Арк. 299.

¹⁰⁶ Там само.

¹⁰⁷ Там само.

¹⁰⁸ Там само.

¹⁰⁹ Там само.

¹¹⁰ Там само.

¹¹¹ Там само. — Арк. 300.

М. Гаврилишин — від червня 1939 р. член Юнацтва ОУН, керівник ланки у одній з середніх шкіл Львова. Вербував нових членів¹¹³.

Б. Старка — від січня 1939 р. член Юнацтва ОУН¹¹⁴.

М. Чарковський — член Юнацтва ОУН¹¹⁵.

В. Комар — член ОУН від 1935 р. До 1939 р. керівник Юнацтва ОУН у гімназії «Філія», залучав нових членів. Від 1939 р. — розвідник та військовий інструктор ОУН. Проводив збір даних про партійних працівників¹¹⁶.

Л. Комар — член ОУН від літа 1940 р., зв'язкова¹¹⁷.

І. Зубач — член ОУН від 1939 р. під псевдом 'Ольга'. Утримувала конспіративну квартиру для кур'єрів центру ОУН у Кракові¹¹⁸.

Г. Жидик — член ОУН. Утримував конспіративну квартиру, у якій приймав Д. Мирона — провідника КЕ¹¹⁹.

О. Столяр — член ОУН від лютого 1939 р. Від вересня 1939 р. — зв'язкова КЕ з Волинським обласним проводом ОУН. Залучила 4-х осіб до ОУН¹²⁰.

Г. Ставарська — член ОУН від літа 1940 р. Переховувала у власній квартирі Д. Мирона¹²¹.

Г. Кохман — член ОУН від квітня 1940 р. Залучена до ОУН Іриною Ковалик. Зв'язкова. Утримувала конспіративну квартиру для прийому кур'єрів від Центру ОУН у Кракові¹²².

М. Данилевич — член ОУН від 1936 р. До грудня 1939 р. — керівник Збаразького повітового проводу ОУН. Підпорядковувався Д. Клячківському, за завданням якого віз до Львова друкарську машинку для потреб КЕ. Затриманий на конспіративній квартирі¹²³.

Д. Клячківський — від липня 1940 р. член КЕ ОУН. Керівник Юнацтва ОУН у Станіславівській області. В січні 1940 р. надав М. Данилевичу фальшиві документи та відрядив до Львова з дру-

¹¹² ГДА СБ України. — Ф. 6. — Спр. 75170фп. — Т. 8. — Арк. 300.

¹¹³ Там само.

¹¹⁴ Там само.

¹¹⁵ Там само.

¹¹⁶ Там само.

¹¹⁷ Там само.

¹¹⁸ Там само.

¹¹⁹ Там само. — Арк. 301.

¹²⁰ Там само.

¹²¹ Там само.

¹²² Там само.

¹²³ Там само.

Ольга Попадин

карською машинкою для потреб КЕ¹²⁴.

О. Матла — член ОУН. Утримувала конспіративну квартиру для прийому кур'єрів від Центру ОУН у Краків¹²⁵.

С. Пригуляк — член ОУН, зв'язкова¹²⁶.

Г. Боднар — член ОУН від лютого 1940 р., утримувала конспіративну квартиру для зустрічей членів КЕ¹²⁷.

О. Попадин — член ОУН від квітня 1940 р., зв'язкова між Л. Шевчик та Г. Боднар¹²⁸.

І. Безпалько — член ОУН¹²⁹.

Л. Світлик — член ОУН, зв'язкова КЕ¹³⁰.

Н. Шухевич — член ОУН, кур'єр КЕ. Утримувала конспіративну квартиру для прийому кур'єрів від Центру ОУН у Кракові¹³¹.

М.-А. Матківська — член ОУН. Зв'язкова КЕ з Буцацьким окружним проводом ОУН¹³².

П. Шенгера — член ОУН, за завданням якої погодився на роботу в НКВД. Не доносив про дії та плани ОУН. Навпаки, попереджав про арешти членів ОУН. Передавав С. Нирці списки імен співробітників НКВД, при арешті спробував накласти на себе руки. При обшуку у С. Нирки виявлено револьвер з набоями та списки імен працівників НКВД, передані П. Шенгерою¹³³.

¹²⁴ ГДА СБ України. — Ф. 6. — Спр. 75170фп. — Т. 8. — Арк. 301.

¹²⁵ Там само. — Арк. 302.

¹²⁶ Там само.

¹²⁷ Там само.

¹²⁸ Там само.

¹²⁹ Там само.

¹³⁰ Там само.

¹³¹ Там само.

¹³² Там само.

Судове засідання тривало від 15 до 18 січня 1941 р. у приміщенні обласного управління НКВД у м. Львові. Всі підсудні були засуджені за ст. 54 п.п. 2 та 11 КК УРСР: «Суд вважає, що всім підсудним по цій справі злочин по ст. ст. 54-2 та 54-11 цілком доведено»¹³⁴.

Таким чином, І. Максимів, М. Вовк, М. Матвійчук, М. Думанський, К.-А. Березовський, С. Сороківський, Б.-Л. Єднорог, Ю. Костишин, Т. Коцюба, Б. Куницький, О. Левицький, С. Нирка, С. Тисяк, Д. Слюзар, О. Волошина, В. Ковалик, М. Грицай, Д. Коверко, І. Пик, Н. Винників, М. Пакуляк, Р. Горбаль, Р. Дяків, Б. Гончарук, Р.-М. Берест, М. Гошко, А. Матвійчук, П. Думанський, С. Думанський, Л. Малащук, П. Клак, Т. Крупа, Б. Грицалюк, М. Пецух, В. Комар, Л. Комар, І. Зубач, О. Столяр, М. Данилевич, Д. Клячківський, Г. Боднар та П. Шенгера були засуджені до розстрілу з конфіскацією майна на користь держави¹³⁵. С. Клак, М. Наконечна, О. Булка, С. Онuferко, М. Гаврилишин, Б. Старка, М. Чарковський, Г. Жидик, Г. Ставарська, Г. Кохман, О. Матла, С. Притуляк, І. Безпалько, О. Попадин, Л. Світлик, Н. Шухевич, М.-А. Матківська — по 10 років ІТЛ¹ та по 5 років ураження в правах з конфіскацією майна на користь держави¹³⁶.

Ольга Попадин

¹³³ ГДА СБ України. — Ф. 6. — Спр. 75170фп. — Т. 8. — Арк. 302.

¹³⁴ Там само. — Арк. 401.

¹³⁵ Там само. — Арк. 401, 401 зв.

¹ ІТЛ (від рос. Исправительно-трудовые лагеря) — система концентраційних таборів СРСР в 1919—1956 рр.

¹³⁶ ГДА СБ України. — Ф. 6. — Спр. 75170фп. — Т. 8. — Арк. 401 зв.

Після суду їх утримували у в'язниці № 1 (декого утримували у тюрмі № 4, т. зв. «Бригідки»¹³⁷) до виконання вироку. Протягом кількох наступних днів всі засуджені написали скарги про незаконність обвинувачення, а згодом (протягом січня — лютого 1941 р.) їх батьки слали листи та телеграми у республіканський суд та особисто Й. Сталінові з проханням про помилування¹³⁸.

Внаслідок таких заходів вироки засуджених було переглянуто Верховним судом СРСР та в березні 1941 р. змінено: вирок щодо І. Зубач змінено на 10 років ув'язнення в ІТЛ. Злочин П. Думанського перекваліфіковано за ст. 54 п. 12¹ КК УРСР та змінено на 10 років ІТЛ. Вироки Б. Куницького, О. Левицького, Д. Слюзая, О. Волошиної, М. Грицай, Д. Коверко, Н. Винників, Р. Горбала, Б. Гончарука, Л. Малащук, Т. Крупи, М. Пецуха, В. Комара, Л. Комар, О. Столяр, Д. Клячківського, Г. Боднар та П. Шенгери замінено на 10 років ІТЛ. Вироки щодо С. Клак, І. Безпалько, М.-А. Матківської змінено на 8 років ІТЛ; О. Булки, С. Онуферка, М. Гаврилишина, С. Притуляк, Б. Старки, М. Чарковського — на 6 років ІТЛ; Л. Світлик, Г. Ставарської, О. Попадин, Н. Шухевич — на 5 років ІТЛ. Звинувачення щодо Г. Жидика перекваліфіковано за ст. 19 та 54 п. 2 КК УРСР та змінено вирок на 4 роки ІТЛ. 27 березня 1941 р. Вищу міру покарання І. Пик, як громадянці США, змінено на екстрадицію (за свідченням О. Матли-Казанівської, цього було досягнуто стараннями посла США у Москві¹³⁹). Вироки щодо І. Максиміва, М. Вовка, М. Матвійчука, М. Думанського, С. Думанського, К.-А. Березовського, С. Сороківського, Б.-Л. Єднорога, Ю. Костишина, Т. Коцюби, С. Нирки, С. Тисляка, В. Ковалик, Б. Грицяляка, М. Пакуляка, Р. Дяківа, Р.-М. Береста, М. Гошка, А. Матвійчука, П. Клака, М. Данилевича залишили без змін, тобто розстріл¹⁴⁰. Вироки (по 10 р. ув'язнення) щодо М. Наконечної, Г. Кохман, О. Матли теж не змінили.

¹³⁷ Комар Л. *Процес 59-и...* — С. 40; *Записав І. Дерев'яний 26.10.2010 у м. Львові від Казанівського Богдана, 1916 р.н.* — Фонд Національного музею-меморіалу пам'яті жертв окупаційних режимів «Тюрма на Лонцького».

¹³⁸ ГДА СБ України. — Ф. 6. — Спр. 75170фп. — Т. 5. — Арк. 1 — 424.

¹ Пункт 12 статті 54 КК УРСР: «За недонесення про певно відомий підготовлюваний або про вчинений контрреволюційний злочин...» // КК УРСР. — С. 32.

¹³⁹ Матла-Казанівська О. *Із спогадів зв'язкової...* — С. 271.

¹⁴⁰ ГДА СБ України. — Ф. 6. — Спр. 75170фп. — Т. 8. — Арк. 424.

Частина смертних вироків була здійснена 14 квітня 1941 р. Вони стосувалися І. Максиміва¹⁴¹, М. Думанського¹⁴², М. Вовка¹⁴³, С. Сороківського¹⁴⁴, С. Нирки¹⁴⁵, М. Гошка¹⁴⁶. Щодо інших засуджених до розстрілу інформації немає. У справі містяться документи, що інформують про розстріли 26 червня 1941 р. у в'язниці № 2 братів С. Клак: Клака Миколи Степановича¹⁴⁷, Клака Григорія Степановича¹⁴⁸, Клака Івана Степановича¹⁴⁹. Тому цілком імовірно, що вирoki щодо окремих осіб виконувалися протягом квітня — червня 1941 р., що порушувало усталену процедуру. Аналогічно справа Б. Старки 18 січня 1941 р. була передана на розгляд військового трибуналу військ НКВД УРСР, що тоді ж засудив Б. Старку до розстрілу. За процедурою вирoki військового трибуналу виконувалися через 12 годин після вироку. Але й у цьому випадку співробітники радянських карально-репресивних органів порушили усталену процедуру, і вирок було виконано 18 серпня 1941 р.¹⁵⁰

Таким чином, з 59-ти підсудних було засуджено до розстрілу 42 особи, а до ув'язнення в ІТЛ — 17. Після перегляду справи до розстрілу засудили 22 осіб, до ІТЛ — 36, І. Пик виїхала до США.

Депортації засуджених до ІТЛ відбувалися лише 21 червня 1941 р.¹⁵¹, перед початком німецько-радянської війни.

Невелика частина засуджених членів ОУН — керівні члени КЕ (загалом 52 дійсних членів ОУН, 6 членів Юнацтва ОУН та одна особа — О. Волошина — довірена особа, що не була чинним членом організації). Про це свідчить Повідомлення наркома внутрішніх справ УРСР І. Серова про ліквідацію організації ОУН у Західній Україні, де зазначені лише 8 осіб (І. Максимів, М. Матвійчук,

¹⁴¹ ГДА СБ України. — Ф. 6. — Спр. 75170фп. — Т. 9. — Арк. 97 зв.

¹⁴² Там само. — Т. 10. — Арк. 124 зв.

¹⁴³ Там само. — Т. 9. — Арк. 96 зв.

¹⁴⁴ Там само. — Т. 10. — Арк. 200.

¹⁴⁵ Там само. — Арк. 213.

¹⁴⁶ Там само. — Арк. 245.

¹⁴⁷ Там само. — Арк. 128 зв.

¹⁴⁸ Там само. — Арк. 130 зв.

¹⁴⁹ Там само. — Арк. 131 зв.

¹⁵⁰ Там само. — Арк. 276.

¹⁵¹ Матла-Казанівська О. Із спогадів зв'язкової... — С. 272; Комар Л. Процес 59-и... — С. 53.

Родина Старків. Праворуч – Богдан

нівці Кам'янка-Струмилівського р-ну Львівської обл., освіта середня¹⁵⁴. Інформація про арешт відсутня.

3. Гасин Володимир Васильович, нар. 1916 р. в с. Конюхів Стрийського р-ну Дрогобицької обл., освіта середня¹⁵⁵. Інформація про арешт відсутня.

4. Винничук Іван Васильович (він же Сич Остап Васильович), нар. 1911 р. у м. Княжів Станіславівської обл.¹⁵⁶. Інформація про арешт та освіту відсутня.

5. Гринів Орест Іванович, нар. 1912 р. у с. Куликів Куликівського або Лопатинського р-ну Львівської обл., освіта середня, заарештований 31 березня 1940 р.¹⁵⁷.

М. Вовк, В. Ковалюк, М. Думанський, К.-А. Березовський, М. Грицай та Р. Горбаль¹⁵².

Наступний судовий процес відбувався 12—13 травня 1941 р. На лаві підсудних опинилося 39 осіб, причетних до діяльності ОУН та арештованих протягом листопада 1940 — січня 1941 рр. (за винятком В. Глуха, арештованого в грудні 1939 р., та О. Гриніва, арештованого у березні 1940 р.):

1. Глух Василь Степанович (він же Андрусишин Андрій Степанович), нар. 1920 р. у с. Конюхи Бережанського р-ну Тарнопільської обл., заарештований в грудні 1939 р.¹⁵³.

2. Собашек Іларіон Йосипович, нар. 1917 р. в с. Яблу-

¹⁵² Повідомлення наркома внутрішніх справ УРСР І. Серова... — С. 314—315.

¹⁵³ Архів УСБ України у Львівській області. — Арх. крим. спр. — Спр. № П-8174 з обвинувачення Могильницької-Трачук Євгенії Авксентіївни та інших. — Арк. 65, 71, 74.

¹⁵⁴ Там само. — Арк. 104.

¹⁵⁵ Там само. — Арк. 104.

¹⁵⁶ Там само. — Арк. 104.

¹⁵⁷ Там само. — Арк. 19—20.

6. Могильницька-Трачук Євгенія Авксентіївна, нар. 1916 р. у м. Острог Рівненської обл., освіта середня (студентка), заарештована 13 листопада 1940 р.¹⁵⁸.

7. Грималюк Василь Миколайович (інформації немає).

8. Зубрій Іван Миколайович (інформації немає).

9. Дзедзінський Лев Леонардович, нар. 1919 р. у м. Львові, освіта середня (студент)¹⁵⁹. Інформація про арешт відсутня.

10. Малик Микола Тимофійович, нар. 1913 р. у с. Серединки Микулинецького р-ну Тарнопільської обл., освіта середня (студент медичного інституту), заарештований 16 грудня 1940 р.¹⁶⁰.

11. Мацьків Микола-Мирослав Михайлович, нар. 1911 р. у м. Львові, освіта середня¹⁶¹. Інформація про арешт відсутня.

12. Тихолиз Євстахій Теодорович, нар. 1920 р. у м. Львові, заарештований в грудні 1940 р.¹⁶².

13. Гнур Петро Олександрович, нар. 1921 р. у м. Львові, заарештований 16 грудня 1940 р.¹⁶³.

14. Зачкевич Ольга Михайлівна, нар. 1919 р. у Ново-Яричівському р-ні (населений пункт не вказано) Львівської обл., заарештована 16 грудня 1940 р.¹⁶⁴.

15. Гавур Роман Михайлович, нар. 1917 р. у м. Львові, заарештований 16 грудня 1940 р.¹⁶⁵.

16. Дуда Мирослава Павлівна, нар. 1914 р. у м. Золочеві Львівської обл., заарештована 24 грудня 1940 р.¹⁶⁶.

17. Котелко Микола Степанович, нар. 1920 р. у м. Городенка Станіславівської обл., освіта середня (студент)¹⁶⁷. Інформація про арешт відсутня.

18. Гурій Григорій Дмитрович, нар. 1917 р. у с. Озими́на Львівської обл., освіта середня (студент 2-го курсу Інституту радянської торгівлі), заарештований 27 грудня 1940 р.¹⁶⁸.

¹⁵⁸ Архів УСБ України у Львівській області. — Арх. крим. спр. — Спр. № П-8174 з обвинувачення Могильницької-Трачук Євгенії Авксентіївни та інших. — Арк. 1 2.

¹⁵⁹ Там само. — Арк. 104.

¹⁶⁰ Там само. — Арк. 41.

¹⁶¹ Там само. — Арк. 104.

¹⁶² Там само. — Арк. 21.

¹⁶³ Там само. — Арк. 15.

¹⁶⁴ Там само. — Арк. 3.

¹⁶⁵ Там само. — Арк. 28.

¹⁶⁶ Там само. — Арк. 55.

¹⁶⁷ Там само. — Арк. 104 зв.

¹⁶⁸ Там само. — Арк. 32.

Микола Матвійчук із матір'ю Катериною. Серпень 1938 р.

19. Вовк Нестор Гаврилович, нар. 1923 р. у с. Гаї Львівської обл., освіта середня (студент)¹⁶⁹. Інформація про арешт відсутня.

20. Богурат Мирон Іванович, нар. 1921 р. у м. Львові, освіта середня (студент Медичного інституту), заарештований 24 грудня 1940 р.¹⁷⁰.

21. Котович Ніна Анатоліївна, нар. 1920 р. у с. Сарни Краковецького р-ну Львівської обл., заарештована 20 січня 1941 р.¹⁷¹.

22. Думанська Марія Владиславівна, нар. 1919 р. у м. Дрогобичі, заарештована 16 грудня 1940 р.¹⁷².

23. Павлусевич Теофілія Михайлівна, нар. 1903 р. у с. Липиця-Горішня Рогатин-

ського р-ну Станіславівської обл., освіта середня, заарештована 23 грудня 1940 р.¹⁷³.

24. Шкляр Галина Рафаїлівна, нар. 1917 р. у с. Решетиліві Новосанжарського р-ну Полтавської обл., освіта неповна вища (студентка останніх курсів Львівського політехнічного інституту), заарештована 25 лютого 1940 р.¹⁷⁴.

25. Калівошко Ілля Назарович, нар. 1916 р. в с. Ременів Ново-Яричівського р-ну Львівської обл.¹⁷⁵. Інформація про арешт та освіту відсутня.

¹⁶⁹ Архів УСБ України у Львівській області. — Арх. крим. спр. — Спр. № П-8174 з обвинувачення Могильницької-Трачук Євгенії Авксентіївни та інших. — Арк. 104 зв.

¹⁷⁰ Там само. — Арк. 49.

¹⁷¹ Там само. — Арк. 51.

¹⁷² Там само. — Арк. 5.

¹⁷³ Там само. — Арк. 13 14.

¹⁷⁴ Там само. — Арк. 47 48.

¹⁷⁵ Там само. — Арк. 104 зв.

26. Юр Василь Кирилович, нар. 1911 р. у с. Ременів Ново-Яричівського р-ну Львівської обл., заарештований 15 грудня 1940 р.¹⁷⁶.

27. Пец Іван Михайлович, нар. 1914 р. у с. Тимковичі Станіславівської обл., освіта середня (студент), заарештований 14 січня 1940 р.¹⁷⁷.

28. Онишко Василь Михайлович, нар. 1917 р. у с. Дорнфельд Щирецького р-ну Львівської обл., заарештований 21 січня 1941 р.¹⁷⁸.

29. Приндин Михайло Михайлович, нар. 1915 р., освіта середня (студент 2-го курсу Медичного інституту), заарештований 24 грудня 1940 р.¹⁷⁹. Інформація про місце народження відсутня.

30. Біленький Богдан Ярославович, нар. 1921 р. у м. Львові, освіта середня (студент медичного інституту), заарештований 16 грудня 1940 р.

31. Кішай Маркіян Миколайович, нар. 1911 р. у с. Олесине Козівського р-ну Тарнопільської обл., заарештований 16 грудня 1940 р.¹⁸⁰.

32. Романишин Іван Миколайович, нар. 1913 р. у с. Бжовиці Заложцівського р-ну Тарнопільської обл., освіта середня¹⁸¹. Інформація про арешт відсутня.

33. Сулима Іван Теодорович, нар. 1914 р. у с. Гірське Стрийського р-ну Дрогобицької обл., заарештований 16 грудня 1940 р.¹⁸².

34. Ліуш Іван Васильович, нар. 1913 р. у с. Костовичі Львівської обл., заарештований 16 грудня 1940 р.¹⁸³.

35. Кузик Йосип Петрович, нар. 1912 р. у с. Соколівка Пониківського або Щирецького р-ну Львівської обл., освіта початкова, заарештований 16 грудня 1940 р.¹⁸⁴.

36. Мазай Євген Васильович, нар. 1914 р. у м. Олесько Львівської обл.¹⁸⁵. Інформація про арешт відсутня.

¹⁷⁶ Архів УСБ України у Львівській області. — Арх. крим. спр. — Спр. № П-8174 з обвинувачення Могильницької-Трачук Євгенії Авксентіївни та інших. — Арк. 11 12.

¹⁷⁷ Там само. — Арк. 9 10.

¹⁷⁸ Там само. — Арк. 57.

¹⁷⁹ Там само. — Арк. 53.

¹⁸⁰ Там само. — Арк. 17.

¹⁸¹ Там само. — Арк. 104 зв.

¹⁸² Там само. — Арк. 43.

¹⁸³ Там само. — Арк. 26.

¹⁸⁴ Там само. — Арк. 45, 105.

¹⁸⁵ Там само. — Арк. 105.

Богдан-Лев Єднорог. Львів, 1938 р.

м. Володимирі-Волинському¹⁸⁹; О. Зачкевич — членство в ОУН, керівництво антирадянською роботою серед фізкультурників м. Льво-

37. Бартків Михайло Миколайович, нар. 1915 р. у с. Ростички Львівської обл., заарештований в грудні 1940 р.¹⁸⁶.

38. Бартків Теодор Петрович (інформації немає).

39. Лебіщак Григорій Михайлович, заарештований в грудні 1940 р.¹⁸⁷.

Першим 36-м підсудним висунуто обвинувачення за ст. 54 п. 2 та 11 КК УРСР, М. Бартківу та Т. Бартківу — за ст. 54 п. 1¹ та 11 КК УРСР, а Г. Лебіщаків — за ст. 54 п. 12¹⁸⁸ КК УРСР.

Під час слідства всі ці особи перебували у в'язниці № 1 (окрім Г. Лебіщака та Т. Бартківа, яких утримували у в'язниці № 2). Індивідуально їм інкримінували: Є. Могильницькій-Трачук — членство в ОУН, організацію Юнацтва ОУН у

¹⁸⁶ Архів УСБ України у Львівській області. — Арх. крим. спр. — Спр. № П-8174 з обвинувачення Могильницької-Трачук Євгенії Авксентіївни та інших. — Арк. 30.

¹⁸⁷ Там само. — Арк. 23.

¹ Пункт 1 статті 54 КК УРСР: «Контрреволюційною вважається всяка дія, спрямована на повалення, підлив або послаблення влади робітничо-селянських рад і обраних ними на підставі Конституції Союзу РСР і Конституцій союзних республік робітничо-селянських урядів Союзу РСР, союзних і автономних республік, або на підлив чи послаблення зовнішньої безпеки Союзу РСР і основних господарств, політичних та національних здобутків пролетарської революції.

В силу міжнародної солідарності інтересів усіх трудящих такі дії визнаються контрреволюційними і тоді, коли вони спрямовані проти всякої іншої держави трудящих, хоч би і такої, що не входить до Союзу РСР». // КК УРСР. — С. 26

¹⁸⁸ Архів УСБ України у Львівській області. — Арх. крим. спр. — Спр. № П-8174 з обвинувачення Могильницької-Трачук Євгенії Авксентіївни та інших. — Арк. 105.

¹⁸⁹ Там само. — Арк. 1.

¹⁹⁰ Там само. — Арк. 3.

ва¹⁹⁰; М. Думанській — членство в ОУН, роботу кур'єра між Львівським та Дрогобицьким обласними проводами ОУН¹⁹¹; Б. Біленькому — членство в ОУН¹⁹²; І. Пецові — членство в ОУН¹⁹³; В. Юрі — членство в ОУН, утримування конспіративно-явочної квартири для потреб ОУН¹⁹⁴; Т. Павлусевич — членство в ОУН, утримування конспіративно-явочної квартири для потреб ОУН, роботу зв'язкової КЕ ОУН¹⁹⁵; В. Глухові — членство в ОУН, перехід радянсько-німецького кордону з метою передачі інформації для Центру ОУН у Кракові¹⁹⁶; П. Гнурові — членство в ОУН, керівництво кур'єрською (за матеріалами НКВД — шпигунською) групою¹⁹⁷; М. Кішаєві — членство в ОУН та керівництво надрайонним проводом ОУН у м. Львові¹⁹⁸; О. Гриніву — членство в ОУН та зберігання нелегальної антирадянської літератури та зброї¹⁹⁹; Є. Тихолизові — членство в ОУН та розвідувальну діяльність на користь Німеччини²⁰⁰; Г. Лебідцакові — членство в ОУН²⁰¹; І. Ліушу — членство в ОУН²⁰²; Р. Гавуру — членство в ОУН та розвідувальну діяльність на користь Німеччини²⁰³; М. Бартківу — членство в ОУН²⁰⁴; Г. Гурію — членство в ОУН²⁰⁵; В. Грималюкові — членство в ОУН²⁰⁶; І. Зубрію — керівництво Львівською окружною екізекутивною та антирадянську роботу, пов'язану з керівником КЕ ОУН Д. Мироном-‘Робертом’²⁰⁷; Т. Бартківу — членство в ОУН²⁰⁸; М. Малику — членство в ОУН²⁰⁹;

¹⁹¹ Архів УСБ України у Львівській області. — Арх. крим. спр. — Спр. № П-8174 з обвинувачення Могильницької-Трачук Євгенії Авксентіївни та інших. — Арк. 5.

¹⁹² Там само. — Арк. 7.

¹⁹³ Там самох. — Арк. 9.

¹⁹⁴ Там само. — Арк. 11.

¹⁹⁵ Там само. — Арк. 13.

¹⁹⁶ Там само. — Арк. 71.

¹⁹⁷ Там само. — Арк. 15.

¹⁹⁸ Там само. — Арк. 17.

¹⁹⁹ Там само. — Арк. 19.

²⁰⁰ Там само. — Арк. 21.

²⁰¹ Там само. — Арк. 23.

²⁰² Там само. — Арк. 26.

²⁰³ Там само. — Арк. 28.

²⁰⁴ Там само. — Арк. 30.

²⁰⁵ Там само. — Арк. 32.

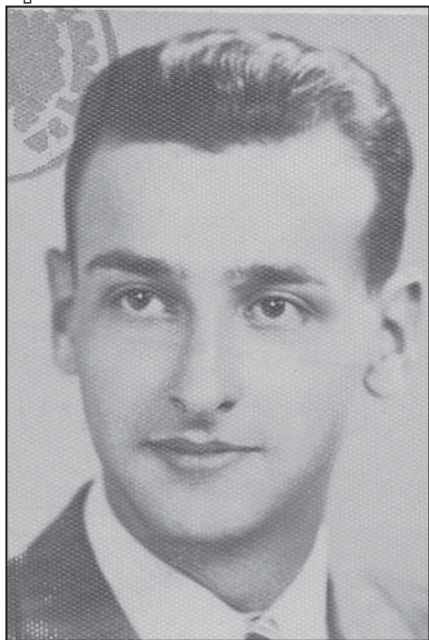
²⁰⁶ Там само. — Арк. 35.

²⁰⁷ Там само. — Арк. 36.

²⁰⁸ Там само. — Арк. 38.

²⁰⁹ Там само. — Арк. 41.

²¹⁰ Там само. — Арк. 43.

Богдан-Лев Єднорог. Львів, 1939 р.

І. Сулимі — членство в ОУН²¹⁰; Й. Кузикові — членство в ОУН²¹¹; Г. Шкляр — членство в ОУН²¹²; М. Богуратові — членство в ОУН²¹³; Н. Котович — членство в ОУН²¹⁴; М. Приндинові — членство в ОУН²¹⁵; В. Онишкові — членство в ОУН²¹⁶. М. Дуда підозрювалася у зв'язку з членами ОУН, оскільки була затримана на конспіративній квартирі ОУН²¹⁷. Достовірних даних про те, що інкримінували В. Гасинові, І. Собашеку, І. Винничуку, Л. Дзедзінському, М. Мацьківу, М. Котелкові, Н. Вовку, І. Калівошкові, І. Романишину, Є. Мазаєві, поки що не знайдено.

Львівський обласний суд, засідання якого відбувалося у приміщенні УНКВД у Львівській області, виніс підсудним

такі вироки: В. Глухові, І. Собашеку, В. Гасину, І. Винничуку, О. Гриніву, В. Грималюку, І. Зубрію, Л. Дзедзінському, М. Малику, М.-М. Мацьківу, Є. Тихолизу, Р. Гавуру, І. Калівошкові, Б. Біленькому, Є. Мазаю — вища міра покарання з конфіскацією майна на користь держави²¹⁸; Є. Могильницькій-Трачук, П. Гнуру, О. Зацькевич, М. Котелкові, Г. Гурію, М. Кішаю та І. Сулимі — позбавлення волі «в далеких місцях Союзу терміном на десять років, з

²¹¹ Архів УСБ України у Львівській області. — Арх. крим. спр. — Спр. № П-8174 з обвинувачення Могильницької-Трачук Євгенії Авксентіївни та інших. — Арк. 45.

²¹² Там само. — Арк. 47.

²¹³ Там само. — Арк. 49.

²¹⁴ Там само. — Арк. 51.

²¹⁵ Там само. — Арк. 53.

²¹⁶ Там само. — Арк. 57.

²¹⁷ Там само. — Арк. 55.

²¹⁸ Там само. — Арк. 106 зв.

поразкою в правах по пп. а, б, в ст. 29 КК терміном на п'ять років з конфіскацією майна»²¹⁹; Н. Котович, М. Приндину, І. Романишину та Й. Кузику — 8 років ІТЛ з ураженням у правах на 4 роки та з конфіскацією майна на користь держави. Н. Вовку, М. Богурату, М. Думанській, Т. Павлусевич, В. Юрові та І. Пецу — 7 років ІТЛ з ураженням у правах на 3 роки та конфіскацією майна на користь держави. Вирок М. Дуді, Г. Шкляр, В. Онишкові, І. Ліушу, М. Бартківу, Т. Бартківу та Г. Лебідіаку — 6 років ІТЛ з ураженням у правах на 3 роки та конфіскацією майна на користь держави²²⁰.

Проте не всі вирoki були виконані за приписом суду. Окремі особи з числа засуджених до ув'язнення у ІТЛ були розстріляні 26 червня 1941 р. у в'язниці № 1, у виключній ситуації неможливості евакуації в'язнів на початку німецько-радянської війни. Зокрема, були розстріляні: І. Сулима²²¹, Н. Котович²²², М. Приндин²²³, І. Романишин²²⁴, Т. Павлусевич²²⁵, І. Пец²²⁶, М. Бартків²²⁷, М. Дуда²²⁸, Г. Шкляр²²⁹ та Н. Вовк²³⁰.

Богдан Грицеляк. Перемишль, 1939 р.

²¹⁹ Архів УСБ України у Львівській області. — Арх. крим. спр. — Спр. № П-8174 з обвинувачення Могильницької-Трачук Євгенії Авксентіївни та інших. — Арк. 107.

²²⁰ Там само. — Арк. 107.

²²¹ Там само. — Арк. 172 зв.

²²² Там само. — Арк. 177 зв.

²²³ Там само. — Арк. 180 зв.

²²⁴ Там само. — Арк. 181 зв, 235 зв.

²²⁵ Там само. — Арк. 183 зв.

²²⁶ Там само. — Арк. 184 зв, 237 зв.

²²⁷ Там само. — Арк. 198 зв.

²²⁸ Там само. — Арк. 200 зв, 238 зв.

²²⁹ Там само. — Арк. 201 зв.

²³⁰ Там само. — Арк. 232 зв.

Значну частину засуджених було розстріляно у в'язницях Львова на початку німецько-радянської війни. На фото — процес ексгумації тіл розстріляних в'язнів в тюрмі на Лонцького. Липень 1941 р.

У вищевказані процеси не ввійшли окремі особи, що були засуджені індивідуально позасудовими радянськими органами. Зокрема:

Литинська Євгенія Григоріївна, нар. 1910 р. у м. Чортків Тарнопільської обл., освіта середня (9 класів середньої школи), заарештована 11 вересня 1940 р. Їй інкриміновано причетність до ОУН та роботу окружної зв'язкової (за матеріалами, вилученими у І. Максиміва), висунуто обвинувачення за ст. 54, п.п. 1 та 11 КК УРСР²³¹. Розстріляна у в'язниці № 2 м. Львова (Замарстинівська) між 26 і 28 червня 1941 р.²³²

Ярема Марія Іванівна, нар. 1922 р. в с. Лапшині Тарнопільської обл., освіта початкова, заарештована 11 вересня 1940 р. Їй інкриміновано членство в ОУН та роботу окружної зв'язкової (за матеріалами, вилученими у І. Максиміва), висунуто обвинувачення за ст. 54, п.п. 2 та 11 КК УРСР²³³. Розстріляна у в'язниці № 2 м. Львова (Замарстинівська) між 26 і 28 червня 1941 р.²³⁴

²³¹ Архів УСБ України у Львівській області. — Арх. крим. спр. — Спр. № П-11282 з обвинувачення Литинської Євгенії Григоріївни. — Арк. б/н.

²³² Романів О., Федущак І. Західноукраїнська трагедія 1941. — Львів; Нью-Йорк, 2002. — С. 134.

²³³ Архів УСБ України у Львівській області. — Арх. крим. спр. — Спр. № П-8273 з обвинувачення Яреми Марії Іванівни. — Арк. б/н.

²³⁴ Романів О., Федущак І. Західноукраїнська трагедія 1941. — С. 141.

Кунька Зиновія Василівна, нар. 1920 р. у с. Рудники Кременецького або Підгаєцького р-ну Тарнопільської обл., освіта початкова (3-4 класи), заарештована 11 вересня 1940 р. Їй інкриміновано членство в ОУН та роботу окружної зв'язкової (за матеріалами, вилученими у І. Максиміва), висунуто обвинувачення за ст. 54, п.п. 2 та 11 КК УРСР²³⁵. Розстріляна у в'язниці № 2 м. Львова між 26 і 28 червня 1941 р.²³⁶

Шуст Ірина Михайлівна, нар. 1918 р. у м. Ланцут у Польщі, освіта вища (юридичний факультет Львівського університету), заарештована у 12 квітня 1941 р. Їй інкриміновано членство в ОУН, ідеологічну роботу в ОУН (за свідченнями О. Столяр та В. Ковалик), висунуто обвинувачення за ст. 54, п.п. 2 та 11 КК УРСР. Засуджена військовим трибуналом 6-ї Армії²³⁷. Розстріляна у в'язниці № 2 м. Львова між 26 і 28 червня 1941 р.²³⁸

Домбровська Мирослава Зиновіївна, нар. 1911 р. в с. Демидів Бібрецького р-ну Львівської обл., заарештована 12 квітня 1941 р. Їй інкриміновано членство в ОУН, антирадянську пропаганду, залучення нових членів до ОУН (за свідченнями О. Столяр та В. Ковалик), висунуто обвинувачення за ст. 54, п.п. 2 та 11 КК УРСР. Засуджена військовим трибуналом 6-ї Армії (вирок та його виконання не вказані)²³⁹.

Левицька Богдана Йосипівна, нар. 1912 р. у м. Перемишлі, заарештована 12 квітня 1941 р. Їй інкриміновано членство в ОУН, залучення нових членів до ОУН серед вчителів (за свідченнями О. Столяр та В. Ковалик), звинувачена за ст. 54, п.п. 2 та 11 КК УРСР. Засуджена військовим трибуналом 6-ї Армії (вирок та його виконання не вказані)²⁴⁰.

Савчин Іван Сафронович, нар. 1895 р. у с. Задвір'я Глинянського р-ну Львівської обл., освіта початкова, заарештований 16 вересня 1940 р. Йому інкриміновано володіння інформацією про переховування зброї для Львівської КЕ ОУН, про що відомо з

²³⁵ Архів УСБ України у Львівській області. — Арх. крим. спр. — Спр. № П-8418 з обвинувачення Куньки Зиновії Василівни. — Арк. б/н.

²³⁶ Романів О., Федущак І. Західноукраїнська трагедія 1941 р. — С. 133.

²³⁷ Архів УСБ України у Львівській області. — Арх. крим. спр. — Спр. № П-8164 з обвинувачення Шуст Ірини Михайлівни та інших. — Арк. 2, 3, 6, 9, 10.

²³⁸ Романів О., Федущак І. Західноукраїнська трагедія 1941 р. — С. 141.

²³⁹ Архів УСБ України у Львівській області. — Арх. крим. спр. — Спр. № П-8164 з обвинувачення Шуст Ірини Михайлівни та інших. — Арк. 2, 3, 5.

²⁴⁰ Там само. — Арк. 2, 3, 5.

свідчень Г. І. Гниди; обвинувачений за ст.ст. 20, 54, п.п. 2 та 11 та ст. 196¹ КК УРСР²⁴¹. Розстріляний у в'язниці № 2 м. Львова між 26 і 28 червня 1941 р.²⁴²

Імена ще двох осіб на сьогодні не встановлено.

Таким чином, протягом другої половини 1940 — першої половини 1941 рр. у Львівській області було проведено карально-репресивні операції із ліквідації ОУН, внаслідок яких було заарештовано та засуджено 107 осіб. Відсутність архівних матеріалів не дозволяють прослідкувати хід оперативних дій органів НКВД з вказаної проблеми.

Характерною особливістю судових процесів 1941 р. є використання судових органів влади для розгляду політичних справ, попри загальноновживану практику використання в 1937—1941 рр. позасудових органів — ОСО при НКВД УРСР та військового трибуналу військ НКВД УРСР, а також проведення судових засідань у приміщенні УНКВД у Львівській області. Судові засідання були закритого характеру. Їхньою метою була ліквідація ОУН шляхом фізичного знищення її членів. Велика кількість підсудних на процесах потрібна була для демонстрування успішної діяльності НКВД у звітах партійним структурам і відтак живила очікування соціальних та кар'єрних вигод для співробітників карально-репресивних органів УРСР (Начальник УНКВД у Львівській обл. Василь Сергієнко від лютого 1941 р. призначений керівником НКВД УРСР на місце І. Серова). В ході дії карально-репресивних органів була пришвидшена процедура розслідування справи слідчим відділом НКВД, обвинувачувальні висновки не мали ґрунтового опертя на факти, що доводили інкриміновані злочини, судові процеси відбувалися у короткі часові терміни, пропоновані слідчим висновком вироки затверджувалися на судових засіданнях без змін, що свідчить про підпорядкування органів судової влади органам державного управління — НКВД УРСР.

¹ Стаття 196 VIII розділу КК УРСР «Порушення правил, що охороняють народне здоров'я, громадську безпеку і публічний порядок»: «За виготовлення, зберігання, збут, купівлю вибухових речовин або снарядів, вогнепальної (крім мисливської) зброї без належного дозволу, а так само за виготовлення, зберігання, збут і носіння кинджалів, фінських ножів та іншої холодної зброї без дозволу Наркомвнудправ у встановленому порядку...» // КК УРСР. — С. 104.

²⁴¹ Архів УСБ України у Львівській області. — Арх. крим. спр. — Спр № П-11282 з обвинувачення Савчина Івана Софронівича. — Арк. б/н.

²⁴² Романів О., Федущак І. Західноукраїнська трагедія 1941 р. — С. 137.